

Rolnummer 1201
Arrest nr. 77/98 van 24 juni 1998

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 56bis, § 2, eerste lid, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders (koninklijk besluit van 19 december 1939), gesteld door de Arbeidsrechtbank te Gent.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters L. De Grève en M. Melchior, en de rechters H. Boel, L. François, J. Delruelle, R. Henneuse en M. Bossuyt, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter L. De Grève,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag*

Bij vonnis van 18 november 1997 in zake M. Pataer tegen de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 26 november 1997, heeft de Arbeidsrechtbank te Gent de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« In hoeverre schenden de bepalingen van artikel 56bis, § 2, eerste lid, van de bij koninklijk besluit van 19 december 1939 samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, de artikelen 10 en 11 van de gecoördineerde Grondwet, doordat er uitsluitend een wettelijk vermoeden dat er huishouden wordt gevormd wordt ingesteld bij samenwoning van twee personen van een verschillend geslacht (behalve bij bloed- en aanverwanten tot en met de derde graad) terwijl dat vermoeden niet bestaat bij samenwoning van personen van hetzelfde geslacht ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied*

De verzoekster voor de Arbeidsrechtbank ontving na het overlijden van haar echtgenoot in 1986 voor haar dochter een bijzondere kinderbijslag voor wezen.

In 1995 vorderde de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers de wezentoeslag terug voor de periode tussen 1 juli 1988 en 10 januari 1994 ten bedrage van 482.374 frank, omdat de verzoekster in die periode zou hebben samengewoond met een man.

Volgens artikel 56bis van de gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag verliest men het voordeel van de bijzondere kinderbijslag voor wezen indien de overlevende vader of moeder opnieuw een huwelijk aangaat of een huishouden vormt. Voor de toepassing van dat artikel wordt als huishouden aangezien elke samenwoning van personen van verschillend geslacht, behalve wanneer die personen bloed- of aanverwanten zijn tot en met de derde graad.

De verzoekster vecht de beslissing van de Rijksdienst aan bij de Arbeidsrechtbank. Daarbij betwist zij ooit permanent effectief te hebben samengewoond met de desbetreffende man. Tevens vraagt zij de Arbeidsrechtbank een prejudiciële vraag te stellen aan het Hof omdat ze meent dat de voormelde bepaling van de kinderbijslagregeling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt. Het vermoeden van samenwoning dat de wetgever hanteert, speelt immers slechts voor personen van verschillend geslacht en niet bij samenwoning van personen van hetzelfde geslacht, bijvoorbeeld homofielen en lesbiennes, die evengoed een huishouden kunnen vormen.

III. De rechtspleging voor het Hof

Bij beschikking van 26 november 1997 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 6 januari 1998 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 14 januari 1998.

Memories zijn ingediend door :

- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 18 februari 1998 ter post aangetekende brief;
- M. Pataer, Beukenstraat 4, 9820 Merelbeke, bij op 19 februari 1998 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 4 maart 1998 ter post aangetekende brieven.

M. Pataer heeft een memorie van antwoord ingediend bij op 2 april 1998 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 29 april 1998 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 26 november 1998.

Bij beschikking van 29 april 1998 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 27 mei 1998.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 30 april 1998 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 27 mei 1998 :

- zijn verschenen :
- . Mr. L. Mortier *loco* Mr. G. Mortier, advocaten bij de balie te Gent, voor M. Pataer;
- . Mr. J. Vanden Eynde, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers M. Bossuyt en R. Henneuse verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. De in het geding zijnde bepaling

De prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 56bis, § 2, eerste lid, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders. Die bepaling luidt :

« De in § 1 bedoelde kinderbijslag wordt nochtans verleend tegen de bij artikel 40 bepaalde bedragen indien de overlevende vader of moeder een huwelijk aangaat of een huishouden vormt. Voor de toepassing van deze paragraaf is er een vermoeden dat er een huishouden wordt gevormd, wanneer er samenwoning is van personen van verschillend geslacht, behalve wanneer die personen bloed- of aanverwanten zijn tot en met de derde graad. Tegen dit vermoeden is het tegenbewijs mogelijk. »

V. In rechte

- A -

Memorie van M. Pataer

A.1. M. Pataer herhaalt in haar memorie de argumenten die ze aanvoert voor de Arbeidsrechtbank. Ze oordeelt dat artikel 56bis, § 2, van de gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt doordat voor de toepassing van dat artikel als huishouden wordt aangezien elke samenwoning van personen van verschillend geslacht en niet de samenwoning van personen van hetzelfde geslacht. Dat onderscheid berust volgens haar niet op een objectief criterium en er bestaat geen redelijke verantwoording voor.

Memorie van de Ministerraad

A.2.1. Voorafgaand aan de bespreking van de grond van de zaak, schetst de Ministerraad uitvoerig de toestandkoming van het wettelijk kader waarop de prejudiciële vraag betrekking heeft.

A.2.2. Wat de doelstelling van de aan het Hof voorgelegde bepalingen betreft, wijst de Ministerraad erop dat het systeem van de kinderbijslagen wordt beschouwd als een verzekeringsstelsel waarbij met de werkelijke inkomsten van de huishoudens geen rekening wordt gehouden.

Het doel van de bijzondere toelage voor wezen strekt ertoe het bijkomend risico te dekken van het overlijden van een van de ouders waardoor het kerngezin wordt teruggebracht tot één persoon. Het hersamenstellen van het gezin door een nieuw huwelijk of het samenwonen met een persoon van verschillend geslacht, plaatst het kind in een nagenoeg identieke situatie als vroeger en neemt de reden van de bijzondere toelage weg.

A.2.3. Voorts meent de Ministerraad dat het criterium van onderscheid, namelijk het geslacht van de persoon met wie de overlevende ouder gaat samenwonen, objectief is. Het invoeren van het vermoeden dat alleen de overlevende ouder die samenwoont met een persoon van verschillend geslacht een nieuw huishouden vormt, is ook een adequaat onderscheid en niet onevenredig met het doel dat de wetgever voor ogen stond, omdat daardoor de oorspronkelijke gezinssituatie wordt hersteld en een discriminatie wordt vermeden ten aanzien van personen die een nieuw huwelijk aangaan.

Het instellen van een vermoeden strekt ertoe, vanuit een feitelijke toestand die het overgrote deel van de situaties dekt, juridische consequenties te trekken en bewijsproblemen te vermijden, zodat niet op onaanvaardbare wijze inbreuk moet worden gepleegd op het privé-leven om na te gaan of in geval van samenwoning werkelijk een huishouden wordt gevormd.

A.2.4. De Ministerraad wijst er ook op dat het huwelijk enkel is toegestaan tussen personen van verschillend geslacht, zodat het niet onevenredig is enkel de situatie van het samenwonen van personen van verschillend geslacht hiermee gelijk te stellen.

Ook wordt beklemtoond dat noch bij het ontstaan, noch bij het wegvallen van de wezentoelagerekening wordt gehouden met de economische impact die de wijzigende gezinssituatie heeft.

A.2.5. In acht nemend het verzekeringsprincipe waarop het stelsel van de kinderbijslagen is gestoeld, is het niet onredelijk te stellen dat zoals het objectieve feit van het overlijden van een ouder aanleiding geeft tot het ontstaan van het recht op een wezentoelagerekening, slechts door het objectieve feit van het aangaan van een nieuw huwelijk of een nieuw huishouden met een persoon van verschillend geslacht het risico van het verlies van een vader- of moederfiguur wordt hersteld en het verlies dat aanleiding gaf tot verlenen van wezengeld, ongedaan wordt gemaakt.

Memorie van antwoord van M. Pataer

A.3.1. Volgens M. Pataer kan voor deze zaak geen lering worden getrokken uit het arrest nr. 56/97 van 10 oktober 1997, dat betrekking had op dezelfde bepaling van de kinderbijslagwet, doch waarin een ander probleem aan de orde was.

A.3.2. De stelling wordt herhaald dat de aan het Hof voorgelegde bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt doordat de categorie van wezen van wie de overlevende ouder gaat samenwonen met een persoon van verschillend geslacht, het voordeel van de bijzondere wezenbijslag verliest op dezelfde wijze als wanneer de overlevende ouder een nieuw huwelijk aangaat, terwijl de categorie van wezen van wie de overlevende ouder gaat samenwonen met iemand van hetzelfde geslacht, dat voordeel behoudt.

De verzoekende partij voor de Arbeidsrechtbank stelt in dit verband onder meer dat een onderscheid op basis van geslacht *in casu* niet wordt gerechtvaardigd door de openbare orde, dat een bestendige levensgemeenschap tussen twee personen van hetzelfde geslacht, evenals een heteroseksueel kerngezin, als een feitelijk gezin moet worden aangezien, zodat beide situaties vergelijkbaar zijn wat de toestand van het kind betreft en bijgevolg in het kader van de kinderbijslagregeling op dezelfde wijze moeten worden behandeld. Het feit dat een huwelijk vooralsnog slechts kan worden aangegaan door personen van verschillend geslacht, doet daaraan niets af.

Er wordt tevens gewezen op het feit dat, sinds de totstandkoming van de kinderbijslagregeling, de maatschappelijke opvattingen over wie een huishouden vormt fundamenteel zijn gewijzigd.

A.3.3. Ten slotte wordt ook gesteld dat de bestreden bepaling het recht op privé-leven en het recht op vrije partnerkeuze van de overlevende ouder schendt. De bestreden maatregel is ook niet adequaat ten aanzien van het door de wetgever nagestreefde doel, vermits enkel de gezinnen waar de partners van verschillend geslacht zijn worden benadeeld en niet de nieuwe gezinnen gevormd door personen van hetzelfde geslacht, terwijl de wees in beide gevallen wordt teruggeplaatst in zijn oorspronkelijke gezinssituatie.

- B -

B.1.1. Krachtens artikel 56*bis*, § 1, van de kinderbijslagwet is het weeskind rechthebbende op bijzondere kinderbijslag indien de vader of de moeder, in de loop van de twaalf maanden die onmiddellijk het overlijden van een van de ouders voorafgaan, de voorwaarden heeft vervuld om aanspraak te maken op minstens zes maanden kinderbijslag in het stelsel van de werknemers.

B.1.2. Indien de overlevende vader of moeder een huwelijk aangaat of een huishouden vormt, gaat het recht op de bijzondere wezenbijslag verloren en wordt enkel nog de basiskinderbijslag toegekend.

De wet vermoedt dat personen een huishouden vormen wanneer ze van verschillend geslacht zijn en samenwonen, behalve wanneer zij bloed- of aanverwanten zijn tot en met de derde graad. Tegen dat vermoeden is het tegenbewijs mogelijk (artikel 56*bis*, § 2).

B.1.3. De verwijzende rechter vraagt het Hof of artikel 56*bis*, § 2, eerste lid, van de kinderbijslagwet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt doordat uitsluitend een wettelijk vermoeden dat een huishouden wordt gevormd, wordt ingesteld bij samenwoning van twee personen van verschillend geslacht, bloed- en aanverwanten tot en met de derde graad uitgezonderd, terwijl dat vermoeden niet bestaat bij samenwoning van personen van hetzelfde geslacht.

B.2.1. Artikel 56*bis*, § 1, van de kinderbijslagwet geeft recht op een bijzondere toelage, ongeacht de economische situatie waarin het overlijden de wees plaatst.

De bijzondere toelage valt weg indien een gezinstoestand ontstaat analoog aan die welke in de meeste gevallen aan het overlijden voorafging.

Dit is in de eerste plaats het geval wanneer de overlevende ouder een huwelijk aangaat. Om te vermijden dat gehuwden zouden worden gediscrimineerd en dat het huwelijk om financiële redenen zou worden ontmoedigd, heeft de wetgever tevens bepaald dat de bijzondere toelage wegvalt wanneer de overlevende ouder een huishouden vormt (*Gedr. St.*, Kamer, 1949-1950, nr. 152, p. 4; advies van de Raad van State, *Gedr. St.*, Kamer, 1949-1950, nr. 121, p. 4).

B.2.2. De wetgever vermocht ten aanzien van de aan het Hof voorgelegde regeling redelijkerwijze te vermoeden dat twee personen van verschillend geslacht die samenleven een huishouden vormen en dat niet te vermoeden wanneer de samenwonenden van hetzelfde geslacht zijn. Dit stemt immers overeen met wat zich in de meeste gevallen voordoet.

B.2.3. Overigens heeft de aan het Hof voorgelegde regeling niet tot gevolg dat bij het samenwonen van de overlevende ouder met een persoon van verschillend geslacht (bloed- en aanverwanten tot en met de derde graad uitgezonderd) de bijzondere wezenbijslag *ipso facto* wordt ingetrokken. De wet bevat een weerlegbaar vermoeden dat de betrokkenen toestaat aan te tonen dat er geen huishouden wordt gevormd en derhalve geen sprake is van een herstel van de vroegere toestand, waardoor het recht op wezenbijslag behouden blijft.

Op die wijze kan de rechter bij betwistingen van geval tot geval, en rekening houdend met de concrete omstandigheden, oordelen of er al dan niet sprake is van een huishouden in de zin van de wet.

B.3.1. Uit het bovenstaande blijkt dat voor het door de wetgever gemaakte onderscheid een objectieve en redelijke verantwoording bestaat.

B.3.2. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

De bepalingen van artikel 56*bis*, § 2, eerste lid, van de bij koninklijk besluit van 19 december 1939 samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, doordat zij een vermoeden dat een huishouden wordt gevormd instellen bij samenwoning van twee personen van een verschillend geslacht (behalve bij bloed- en aanverwanten tot en met de derde graad), terwijl dat vermoeden niet bestaat bij samenwoning van personen van hetzelfde geslacht.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 24 juni 1998.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

L. De Grève